

Виступ Я. С. Яцківа

**на нараді з питань розвитку космічної діяльності України
під головуванням Прем'єр-міністра України В. Б. Гройсмана**

11 листопада 2016 року

(виголошений у скороченому виді)

Шановний Володимире Борисовичу!

Шановні учасники наради!

Дозвольте висловити моє суб'єктивне бачення ситуації, що склалася на сьогодні в космічній галузі України. Наголошую, що це бачення суб'єктивне до того рівня інформації, яка мені доступна.

Незважаючи на цю суб'єктивність, я прошу не сумніватися у моєму щирому вболіванні за майбутнє космічної галузі України.

На таку суб'єктивність я маю деяке право. 30 років тому я був активним учасником останнього успішного радянського проекту «ВЕГА», 25 років тому разом з Б. Є. Патонем переконував першого Президента України Л. М. Кравчука створити Національне космічне агентство України (НКАУ). 20 років тому намагався переконати другого Президента України Л. Д. Кучму підтримати реальні космічні проекти і не піддаватися на бурну імітацію космічної діяльності з боку керівництва НКАУ.

Шановні учасники наради! Прошу вибачити мене за цей вступ, мета якого очевидна – продемонструвати мою небайдужість до питання, яке сьогодні розглядається.

Я переконаний у наступному.

1. Реформа космічної галузі за роки незалежності України проходила дуже повільно, або імітувалася, оскільки було вигідно експлуатувати радянську промислову спадщину і не вкладати зусиль на її оновлення.

Більш того, це давало можливість верховному керівництву космічної галузі збагачуватися (я не буду наводити приклади, оскільки вони добре відомі спільноті).

2. Проблема полягає у неефективності організації космічної діяльності в Україні і, як наслідок, низька її конкурентоспроможність на світовому рівні.

Справедливості ради хочу відзначити, що під час виконання Першої космічної програми України у 1993-1997 рр. були спроби оптимізувати організацію робіт в космічній галузі, хоча в основному ця програма базувалася на тісній співпраці з Росією (в ті роки співпраця була досить успішною).

Наступні програми носили декларативний характер, їх проекти не були підкріплені ні фінансово, ні організаційно з боку НКАУ та підприємств космічної галузі.

На мій погляд, проблема була в тому, що НКАУ перетворилося в таке собі мініміністерство і замість того, щоб основну увагу приділяти питанням стратегічного розвитку галузі, змушено було левову частку часу витратити на скандали, аудити, перевірки підприємств космічної галузі (а деякі з них мали опосередковане відношення до космічної діяльності).

Сьогодні Україна визначила свій стратегічний напрямок розвитку. Виникає ключове питання і для космічної галузі – як бути, куди йти і з ким інтегруватися? На це питання нам не дасть відповіді ні Президент України, ні Прем'єр-міністр України. Влада є для того, щоб задавати загальний напрямок розвитку, в т.ч. і в науці та техніці.

Чим, наприклад, сильні США? Бо там влада створила умови для впровадження наукових досягнень у власну, підкреслюю – власну, практику. І ще один яскравий приклад – Ізраїль, де є Міністерство науки, технологій і космосу.

Отже, нам і тільки нам потрібно шукати спільну платформу для взаєморозуміння, запропонувати владі здійснити невідкладні і рішучі кроки з реформування космічної галузі України.

З цією метою пропоную від імені РКД НАН України створити невелику експертну групу для напрацювання такої стратегії активних дій.

P.S. Нарада відбулася.

В ній взяло участь 25 представників Уряду України, ДКА України, керівників підприємств космічної галузі, членів НАН України та ін.

Всього було заслухано 10 виступів та проведено коротке їх обговорення.

Мої суб'єктивні враження:

- стан функціонування космічної галузі України та її управління вкрай незадовільний;
- фінансові можливості держави із забезпечення розвитку космічної галузі дуже скромні (на 2017 рік проектом бюджету України передбачено 27 млн. грн.. на фінансування проектів Загальнодержавної космічної програми);
- на рівні Уряду немає розуміння ролі впровадження науково-технічних розробок з метою підвищення конкурентоспроможності власного космічного виробництва;
- Прем'єр-міністр України В. Б. Гройсман погодився на створення експертної групи на чолі з В. П. Горбуліним для підготовки пропозицій з подальшого розвитку космічної галузі України.